

Brunfels: Kreuterbuch, 1535, Aron, oder Arons bart.

Aron, oder Arons bart.

Von dem Nammen dißes krauts.

Aronem wurtz würt zů Latin auch Arum, oder Aros genant bey dem Plinio und Dioscoride. ob es aber die unser sey die wir yetzundt für Aronam halten, mag billich gezweiflet werden. Dann man vort zeiten Arum in der speiß gebtauchet. Und solle ein schwartze wurtzel, einer faust grossz haben, beylâuffig gestaltet wie ein môtzylbel. Welche,, und der gleichen an- (xl) [51] zeygungen ein argwon machen, dz unßer Aaron bart, nitt Plinij und Dioscoti. Arum ist, aber yedoch des selbigen geschlechts. Dann sye miteinander vermengt Aron, und Naterwurtz, yedoch der selbigen mancherley geschlechten erfunden werden, auch in eim land anders dann in eim anderen gebildet.

Sein Gestalt.

Arona hatt ein langelecht blatt in die ronde, außgespitzt mit vilen âderlin, ist schwartzgryen, und das under theyl einem gespaltenen bart gleich. Mag sein, das es villeicht seinen nammen dahâr hab. Sein wurtzel rond und weissz wie ein zwybel, und hangen aber die wurtzelen aneinander, und so eine zûnimpt, so würt die ander wâlck. Diß krut wenn es verschossen hat, so gewynnt es ein dolden, oder ein kôlblin,

Arum of Arons baard. (Arum maculatum)

Van de namen van dit kruid.

Aronem kruid wordt in Latijn ook Arum of Aros genoemd bij Plinius en Dioscorides. Of het echter de onze is die we nu voor Aronam houden mag billijk getwijfeld worden. Dan men voor tijden Arum in de spijs gebruikte en zal een zwarte wortel, een vuist groot hebben, ongeveer gesteld zoals een zeeui. Welke en dergelijke (xl) [51] aanwijzingen een argwaan maken dat onze Aarons baard niet Plinius en Dioscorides Arum is, echter toch van datzelfde geslacht. Dan is met elkaar vermengd geworden Arum en adderkruid, toch van diezelfde menigvuldige geslachten gevonden worden, ook in een land anders dan in een andere afgebeeld.

Zijn gestalte.

Arum heeft een langachtig blad in de rondte, toegespitst met vele adertjes, is zwartgroen en dat onderste deel een gespleten baard gelijk. Mag zijn dat het mogelijk zijn naam vandaar heeft. Zijn wortel rond en wit zoals een ui en hangen echter die wortels aan elkaar en zo ene toeneemt zo wordt de ander welk. Dit kruid wanner het verschoten is dan gewint het een scherm of een kolfje, groeit midden uit de wortel eruit, roodkleurig uit

wechpt mitten up der wurtzel hâruþ, rotfarb, auß welchen würt ein hübscher gryenfarber traub.

Sein zeit, und statt.

Aron ist vast mit den allerersten kreüteren, stycht im Mertzen unnd Aprillen hârfür, verschwyndt auch bald nach dem Meyen, das es nit so wol ist zû finden. Sein statt ist an kalten schattechten orten, und hinder den hürsten.

Zeit seiner samlung.

Soll gesamlet werden am ende des Meyens, nâmlich zû distilyeren, unnd ist alles einer krafft was an disem kraut ist, samen, wurtzel, und kraut.

Sein Complexion.

Die ârtzet qualificieren diþes kraut nit gleich. Dann ettlich haltens in dem ersten grad warm und trucken. Ettlich in dem dritten, welchen ich mer glauben gib. dann es ist gantz bitter, und brennet, verzeert, und zerlasszt die grobe feüchtigkeiten, reyniget auch und heylet.

Sein krâfft und artzneyen.

Aron wasser ist gû getruncken motgens und abents, yedes mal uff.iiij.lot den gebtochenen menschen.

Heylet auch unsaubere wunden, damit gewaschen.

Nüchteren getruncken, verzeeret die verlâgenen und grobe flegmata in dem magen, so unlust machen zû essen, getruncken uff.iiij.lot.

Die wurtzel gessen in der speiþ, thût des gleichen, und macht den menschen mager.

Das safft up kraut und würtzel yngenommen mit theriacks, ist gû für die pestilentz.

Denen, so vil koders unnd schleims umb die brust haben, ist nichts gesüunders dann diþe wurtzrl genutzt.

So eim auch ein pestilentz blatter uff springt, der essz diþes krauts, oder wurtzel, es benimpt das gyfft diser blateren, und heylet sye.

Für die pestilentz des gleichen, ist der aller besst theriacks, kraut und wurtzel gestosszen, mit eim wenig saltz, und also

welke wordt een hupse groengekleurde druif.

Zijn tijd en plaats.

Arum is vast met de allereerste kruiden, steekt in maart en april tevoren, verdwijnt ook snel na mei zodat het niet zo goed is te vinden. Zijn plaats is aan koude beschaduwde oorden en achter de heuvels.

Tijd zijn verzameling.

Zal verzameld worden aan eind van mei, namelijk te distilleren en is alles een kracht wat aan dit kruid is, zaden, wortels en kruid.

Zijn samengesteldheid.

De artsen kwalificeren dit kruid niet gelijk. Dan ettelijke houden het in de eerste graad warm en droog. Ettelijke in de derde welke ik meer geloven geef, dan het is gans bitter en brandt, verteert en lost op de grove vochtigheden, reinigt ook en heelt.

Zijn kracht en artsenijen.

Arum water is goed gedronken 's morgens en 's avonds, elke keer op 3 lood de gebroken mensen.

Heelt ook onzuivere wonden, daarmee gewassen.

Nuchter gedronken verteert die gelegen en grove flegma in de maag zo onlust maken te eten, gedronken op 3 lood.

De wortel gegeten in de spijs doet desgelijks en maakt de mensen mager.

Dat sap uit kruid en wortel ingenomen met teriakel is goed voor de pest.

Diegenen zoveel vieze slijm en slijm om de borst hebben is niets gezonder dan deze wortel genuttigd.

Zo een ook een pestblaar openspringt die eet dit kruid of wortel, het beneemt dat gif van deze blaren en heelt ze.

Voor de pest desgelijks is de allerbeste teriakel kruid en wortel gestoten met een weinig zout en alzo ingenomen.

Neem Arum wortel gepoederd en visbeen, genoemd Ossa Sepia, en loodwit, van elk gelijk 1 lood, met rozenwater vermengt en

yngenomen.

Nim Aron wurtzel gepulvert, unnd fischbeyn, genant, Ossa Sepie, und bleyweissz, yedes gleich.j.lot, mit ropwasser vermischet, und das antlitz damit geweschen, macht es sauber.

Ein pflaster gemacht von Aron wurtzel, vermischet mit kymmich, und ôl, benimpt die feigblateren.

Wem der affter hâruß geet, der syede (xij) [52] Aron in wein, und sitz darnach mit dem hynderen daruff also warm, so schleifft er wider hynein.

Nim Labanum vermengt mit Aron safft, mach daruß ein pessarium, od ein zapffen, thû yn den frawen ins gemâcht.es btingt ynen ir zeit.

Aron pulver von der wurtzel gemachet, und mit zucker vermengt, darnach in einer zyberen, ode hûnrr bûe yngeben, btingt den stûlgang, unnd reyniget melancholiam und flegma.

Wer keß gût behalten will, und das sye sich wol abdâwen, der wyckel sye in Aron blätter, er würt kostlich, und bleibe lang gût.

Wo ein mensch knollen am leib hatt, der nem Aron, môtzwybelen, und beren schmaltz, stossz dise ding zû sammen, und mach ein pflaster daruß.es zelasszt und zertreibt sye. Ettlich syedens in wein und ôl, unnd btauchents wie obgesagt.

Wann ein kû, ein merthen, oder was sunst für ein thyer ist das nit werffen mag, und die geburt bey ym bleibt, deren geb man dipe wurtzel unnd kraut zû essen, es treibt die geburt hynweg.

dat aangezicht daarmee gewassen maakt het zuiver.

Een pleister gemaakt van Arum wortel vermengt met kummel en olie beneemt de aambeien.

Wie het achterste eruit gaat die ziet (xij) [52] Arum in wijn en zit daarna met het achterste daarop also warm, dan sluipt het weer erin.

Neem laudanum vermengt met Arum sap, maak daaruit een pessarium of een klysma, doe het de vrouwen in hun geslacht, het brengt hen hun tijd.

Arum poeder van de wortel gemaakt en met suiker vermengt daarna in een keker of een hoederbrij ingegeven brengt de stoelgang en reinigt melancholie en flegma.

Wie kaas goed behouden wil en dat ze zich goed afduwen die wikkelt ze in Arum bladeren, het wordt kostelijk en blijft lang goed.

Waar een mens knollen aan lijf heeft die neemt Arum, zeeui en berenvet, stoot die dingen tezamen en maak een pleister daaruit, het lost op en verdrijft ze.

Ettelijke zieden het in wijn en olie en gebruiken het zoals boven gezegd.

Wanneer een koe, een merrie of wat verder voor een dier is dat niet werpen mag en de geboorte bij haar blijft die geeft men deze wortel en kruid te eten, het drijft de geboorte weg.

Fuchs;

Van Arum. Kapittel. 22. (Arum maculatum)

Namen.

Arum wordt soms in Duitse spraak ook papenpint en Duitse gember genoemd. In Griekse echter en Latijnse tong wordt het Arum en Aris geheten. Bij de gewone kruidenkenners noemt men het ook Pedem vituli. Virile sacerdotis, welke alle namen oorzaken we voldoende hebben aangetoond in ons Latijnse kruidenboek en is hier onnodig diezelfde te vertellen.

Gestalte.

Arum brengt bladeren zoals slangekruid, doch breder en langer en niet zo zeer met vlekken gesprengd. Tussen dezelfde sluipt een stengel voort van zeventien cm lang welke een weinig purperbruin wordt, op zijn top groeit een lang spits ding, een huls of gedrongen vruchtaar niet ongelijk en daarin zoals in een schede verborgen ligt een kolfje, een morzelstoter zeer gelijk. Wanneer zich echter die gedachte schede open doet wat in april geschiedt dan kan man dat kolfje, welke purperbruin is, volkomen zien. Onder de kolfje groeit haar en zo het afvalt dan bezet het zich onder dat haar

ringsom met groene bessen of korrels, die worden met de tijd groter en een druif gelijk. In de herfst wordt gedacht druifje rood zoals de schone korallen. Zijn wortel is wit, eerst langachtig en een olijf gelijk en met vele haarachtige vezels bezet, daarna echter zo die korrels rijp worden wordt ze rond een uienkop niet ongelijk.

Zijn groeiplaats.

Arum groeit graag in wouden, hagen en aan beschaduwde, koude en vochtige oorden.

Tijd.

De bladeren komen en steken in maart en april, vast met de allereerste kruiden, voort. In juni verwelken de bladeren en blijft alleen dat naakte druifje welke korrels in juni en augustus groen blijven, echter in herfst zo worden ze bleekrood.

De natuur en samengesteldheid.

Galenus heeft de Arum in eerste graad warm en droog gezet. Echter dat is van onze Arum niet te verstaan die zeer scherp is. Dan dezelfde zonder twijfel tot in derde graad warm en droog is. En is zulks geen wonder niet, dan de Arum groeit in een oord scherper aan de wortel dan aan de andere. Daarnaast wordt ook zijn samengesteldheid veranderd zoals we in het lang in ons Latijnse kruidenboek hebben aangetoond.

De kracht en werking.

Arum verteert, maakt subtiel en zuivert. Daarom is het goed tot de gezwollen en vooral der oren. De groene bladeren van Arum opgelegd helen die oude boze schaden en lopende gaten. Dan eerst zuiveren ze, daarna echter zo helen ze en drogen de overige vochtigheid uit. Dergelijke doet ook die wortel, dan wanneer ze gepoederd wordt en opgestrooid dan reinigt ze alle onzuiverheid der oude wonden en bevordert ze tot heling. Ze verdrijft ook dat vuile vlees zo in de wonden groeit. Beide bladeren en wortel op de pest blaren gelegd benemen dat gif daarvan en helen ze. De wortel gepoederd [95, 96] en met rozenolie vermengt maakt dat aangezicht zuiver. Arum kruid met de wortel in olie gekookt en warm daarop gezeten heelt de aambeien. Wanneer men de uitwerpende kaas in de Arum bladeren wikkelt dan weken ze weg de maden en blijft de kaas goed en duurzaam

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>